

Gazdasági helyzetünk alakulása a háboru után.

Irta: Ábrahám Emil kereskedelmi tanácsos.

A háboru, mely gyökerében forgatta fel a nemzeteknek egymáshoz való kereskedelmi és gazdasági viszonyát, oly metamorfózist hozott létre gazdasági téren, melynek hosszu időre való kihatásával okvetlenül számolni kell és mely multhatatlanul szükségessé teszi az eddigi felfogásoknak és irányelveknek lényegbevágó revízióját. A politikai szempont, de célszerűségi és önvédelmi tekintetek is kívánatosak teszik Németországhoz való gazdasági viszonyunk szorosabbá tételét. Az az elkéseredett és eszközeiben nem válogató gazdasági harc, melyet az entente hatalmai ellenünk folytatnak, legjobban demonstrálja, hogy a monarchia és Németország — minden külső segítségtől elvágván — mennyire egymásra vannak utalva és mennyire fontos, hogy ennek a két középeurópai hatalomnak gazdasági produkciója és egymással, valamint a külfölddel való kereskedelmi forgalma oly szabályozást nyerjen, hogy egymást kiegészítve és a külfölddel szemben egymásra támaszkodva, tudjunk szembeszállni azokkal a gazdasági és vámpolitikai téren várható átalakulásokkal, melyeknek jegyében a háboru utáni időszak meg fog indulni.

A három államnak gazdasági téren egymáshoz való közeledése kétségtelenül szükséges és fontos, a kérdés csak az, hogy az egyes államok divergáló érdekeit miképpen lehet összeegyeztetni; miképpen lehet összhangba hozni a hatalmas német ipar terjeszkedési tendenciáját Ausztria iparának létfeltételeivel és különösen hogyan lehetne megoldani a specifikus magyar gazdasági törekvéseket, hogy a mi fiatal iparunk fejlődésének feltételei minden körülmények között biztosítottassanak.

Németországnak fejlett ipara számára feltétlenül szüksége van nagy exportterületekre, ahol ipari produkciójának feleslegét elhelyezheti. Háboru előtt a világpiac nyitva állott számára: az olcsó és minőségileg is helytálló német áru mindenütt utat tört magának, de a háboru után a helyzet alaposan meg változni. Anglia, mely a háborut Németország gazdasági letöréseért folytatja, aligha fogja fenntartani az eddigi szabadkereskedelmi rendszert és bizonyára módot fog keresni, hogy a kellemetlen német versenytársát saját országából és a nagy kiterjedésű hatalmas angol kolóniákból — melyek azelőtt igen becses exportterületei voltak a német iparnak — védvámok alkalmazásával kisorsítsa. Az a miniatűr üldözés, melyet az entente államai a német tőke és német befolyás ellen indítanak, tagadhatatlanul csökkenteni fogja az exportlehetőségeket a most ellenséges államokba, bárha kétségtelen

az is, hogy a kedélyek csillapultával, ha megint a józan számítás és az élıítéletlőtől ment emberi érzés fog felülkerekedni, a kereskedelmi forgalom alaptörvényei, hogy a jó és olcsó áru mindenütt helyet talál magának, minden tiltó rendeleten és antipátián keresztül érvényre fognak jutni. Minthogy azonban Németországnak számos régi piacának elvesztésével mégis számolnia kell, kénytelen lesz új piacokat keresni ipari produkciójának feleslege számára. Ezek az új kiviteli emporiumok elsősorban szövetségeseinél, tehát a monarchiában és Törökországban kínálkoznak számára, de kénytelen lesz fokozott figyelmet fordítani a Balkán többi államaira is. Törökország és a Balkán államok azonban tudvalevőleg már eddig is jelentékeny export-területei voltak Ausztriának és némi — kevésbé, kissé kielégítő — részben Magyarországnak is. A háboru után ezeken a területeken számolnunk kell a hatalmas német ipar fokozott versenyével.

A monarchia és Németország között a jövőre nézve helyesnek és célszerűnek mutakozó gazdasági kapcsolatra vonatkozó döntést meg kell előzniök az Ausztria és Magyarország gazdasági viszonyainak rendezését célzó új megállapodásoknak. E részben az önálló magyar vámterületre — úgy, ahogy az az ellenzéki pártok programjába szerepelt — aligha gondolhatunk ma, de nagyon jól el tudnám képzelni, hogy bizonyos közbelső vámok állittassanak fel Ausztriával szemben is oly cikkekre, melyeknek istápolására különös súlyt helyezünk, mert gyártásukhoz az országon belül a szükséges előfeltételek meg vannak ugyan, de amelyek közbelső vámok nélkül az erősebb osztrák iparral szemben érvényre nem tudnak jutni. Ha ily módon specializált vámokat léptetnek életbe, ezzel az osztrák ipart nem érné érzékeny veszteség, ami számunkra azonban, inint jövőendő gazdasági önállóságunk kiindulási pontja, megbecsülhetetlen előnyt jelentenének. Németországhoz való viszonyunk szabályozásánál — a vámsorompó fenntartása mellett — lényegében ugyanezek az elvek érvényesülhetnek. Amely cikkben nekünk vagy Ausztriának szüksége van behozatalra, ott a német iparnak minden lehető kedvezményt meg kell adnunk más államokkal szemben, ott azonban, ahol a szabad behozatal fejlődésben levő iparágak existenciáját fenyegeti, a vámokat természetesen fenn kell tartanunk.

A németek dolgoznak.

Németország dolgozik. A harctéren méltó munkatársai vagyunk. A helyreállítás és segítés munkálkodása terén azonban még jókorát kell fejlődünk, különösen társadalmunk ereje dolgában, hogy egyszerű szövetségeseinkkel felvehessük a versenyt.

Arról nem is beszélék, hogy a nyomasztó viszonyok közepette is javában készülnek nagyszabásu tervek, hogy például Berlin egymagában

oly munka-perspektívát nyit a háboru után időre, amely a mai üzleti pangás miatt csüggedőket biztató reményesség által nyugtatja meg. S biztosra vehető, hogy Berlin példáját az összes nagyobb és kisebb német városok követni fogják.

Berlin belsejéből közvetlenül a háboru után széles ut fog az Ostbahn felé kiépülni, melynek kiépítése nem sejtett arany munkálkodást jelent. A város 220 hektár területet szerzett meg a Jungfernhede és Plötzensee feltagolása után s ez is — építkezéseket jelent. A Berlin és Charlottenburg közötti határkiigazítás ismét egy csomó új utvonallétesítésével jár. A periferia főleg pedig Wilmersdorf hatósága óriási középületek emelését tervezi. Spandau nagy területen fog kertváros-negyedet létesíteni.

Berlin belterületén mindinkább értékesebbé válik a telek. Behrens Péter professzor épen ezért propagandát csinál a felhőkarcoló építése érdekében. Nem félti tőlük a város esztétikus karakterét, mert Amerika példája is mutatja, hogy a toronyházak igenis művészettel építhetők. Berlin amugy is fiatal város, melynek nincsen is kiforrott művészi jellege; talán épen a felhőkarcolók lesznek alkalmasak arra, hogy az individuális színét megadják.

Érdekes jelenség, hogy már a dicsőség nagyarányu csarnokai számára is néznek helyeket, már az újabb szabályozásoknál a világ-háborura emlékeztető építmények kellően művészi elhelyezésére is figyelemmel vannak.

A kárpáti falvak felépítésének akciójában tulajdonképpen még csak a tanácskozásoknál tartunk. A hivatalból tervezett és építés alatt álló házak művészi kvalitásairól Nagy Virgil professzor nagyon kíméletesen nyilatkozik. Követem a kímélet terén és nem mondom meg rólok, hogy minden kedvességgel és minden artistikus vonás nélkül szűkölködő kis ridegségek.

Keletporosországban azonban jó ideje, hogy már dolgoznak a kirendelt építőművészek. Többnyire fiatalabb, ambiciós művészek, akik szerződött önálló építések gyanánt a tőlük telhető legjobbat, legszebbt nyújtják.

De készülnék már Németországban az elpusztult és újraépülő lakóházak butorai is. Münchenben közszemlére teték ezeket egy részét. A pénzadományokat azonnal felhasználták olcsó és művészi kivitelű butorok készítésére, amiket a háboru kárvallottjai ajándékba, illetve igen redukált áron kapnak. Egy-egy lakószoba butorzata átlag 200—200 márka, de

Folyt. túloldalon.

vannak valamivel drágábbak is. Az az ezer márkás berendezés, amely hálószobából, lakó szobából és konyhából áll, már pazarnak mondható. Ilyen egyhányt ajándékoz egy Steinhardt nevű kereskedő, készíti pedig egyik legelőkelőbb müncheni butor-műhely: a Balin cég. Kedves, kedélyes és olcsósága dacára sem tömegmunka, hanem vérbeli művészi összeállítás. Hogy eredeti gondolatokat is tartalmaz, bizonyítja a hiányzó „nachkaszli”, ez a legunalmasabb butoradar, amelyet szekerényke formájába összeépített, támlásszék helyettesít.

Művészek, mint Bertsch, Pfeiffer, Em. von Seidl, Hauberisser, Wiese, Delcroix, Rank és mások erőltetik meg képzél erejüket és adják oda lelkes munkájukat a minél szebb, praktikus és olcsó butorok tervezéséhez. És cégek, mint amilyen a híres Pössenbacher, Deutsche Werkstätten stb. a munkájuk legjavát adják a szegény hájótörteknek.

No de minálunk is szorgalmasan tárgyalnak.

Ezrey.

Éhség tábornok.

A Berner Tagblatt írja a következőket: Hónapok óta a harcoló csapatok és szükségleteik szállítási veszi igénybe az orosz vasutak tevékenységét. Rengeteg mennyiségű élelmiszernek halmozódott fel egyes helyeken és megromlottak. A tavalyi orosz termés folytán a birodalom több vidékén volt a gabona, de vasuton nem lehetett szállítani, nem is szólváról, hogy a műtrágyát Oroszországról csaknem kizárólag külföldről szerzi be, erről pedig most szó sem lehet és gazdasági gépeket és eszközöket sem lehetett szállítani.

Oroszország hatvan gazdasági kerülete közül béke idején nyolcban már éhínség van, most azonban az egész birodalmat éhség fenyegeti. Ehhez járul a szénhiány, amely a gyáripart teljesen megbénította. Angliából nem szállítanak szenet. A lengyel szénmedence a mi kezünkben van.

A vaskészleteket felemésztették. Mindez az orosz gazdasági szervek teljes csődjéhez fog vezetni, amely végeredményében forradalommal fenyegeti Oroszországot.

A közlegő összeomlás jeleit alkalmasint nem lehetett tovább titkolni a Galiciában harcoló orosz katonák elől és így magyarázható talán „Lemberg védőinek oly hirtelen történt visszavonulása”, amivel nem akarjuk lekicsinyelni a német és osztrák-magyar seregek dicsőséges hadműveleteit. A front mögött fenyegető óriási veszedelem mindenestre hatással volt az orosz katonák hangulatára és harcikészségére. Ez a háború nagyobb részben parasztszaladok fiából álló hadseregnél nem meglepő. A kifáradás jelei ép úgy észlelhetők most az orosz hadseregben, mint 1905-ben a japán hadjárat idején, pedig akkor az európai csapatoknak csak egy része harcolt Mandzuriában. Ma egész Oroszország erejének utolsó maradványa a fronton van. Az orosz katonának vissza kell mennie és vissza akar menni, mert családját meg kell oltalmazni az éhenpusztulástól.

„Tél tábornok” nem segítette az orosz generalizmust Németország ellen. De „Éhség tábornok” siettetni a végleges győzelmet.

Sokkal célszerűbb

ha a női pongyolát, teljes női gyermekruhát, kötényeket stb.

készen vásárolja,

mintha a kelmét külön vásárolná.

Elég nagy szép választék áll rendelkezésére

Alaburics Mária

üzletében.

Szűcs-utca 30. szám.

A mi katonáink.*)

Irta: Bárczi István, Budapesti polgármestere.

Tudom, mi a lövészárk, tudom mi a háború, tudom, mit tesz most Magyarország katonájának lenni. Ha azt mondom, hogy: magyar katonák: — lökök vagyok, hazafiak vagyok s a király, a nemzet, a haza örök hálójára rászólgáltat, azt nem úgy mondom, hogy nem gondolok mellette semmit. Ugy mondom, mint aki tudja, mit beszél. Ugy mondom, mint aki tudja, mi a vér, mi a seb, mi a fagy, mi a tűz, mi a harc, mi a halál. Ugy mondom, mint aki tudja, hogy ekkora próbát, ekkora kálváriát, ekkora keresztet se a király se a haza nem kívánhatna az embertől, ha a király éppen csak király volna s a haza éppen csak haza. Ha a király, ha a haza egyúttal magát azt az embert is nem jelentené, akinek érték helyt kell állania. Ha aki királyt és hazát küzd, szenved, harcol, vérzik, életét viszi vásárra: nem küzdene ezzel éppen ezért a saját életéért, nem küzdene boldogságáért, nem küzdene a maga, az asszonya, a gyereke, az utána következő emberi javáért, megélhetéséért, maradtatásáért. A világ legedrekebb embere a mi katonánk, ki a véres világtörténelemben szinte páratlanul rem sajátja vért, nem kiméli erejét és életét a háborúban. De egyúttal legokosabb embere is a világnak, mert ezzel küzdi ki a biztosságot, hogy hazája nem kerül idegen kézre s a hazával a hazában élő emberek, tehát ő is, az asszonya is, a gyereke is nem kerülnek muszka-kézre, nem kerülnek közák kézre. Nem kerülnek olyan uralom, olyan uralkodó, olyan kormányzat alá, melynek természete nemcsak idegenben mutalikozik meg, ahol — katonáink tudják legjobban — gyilkosság, rablás, gyujtogatás, kínzás, erőszak, romlottság és becstelenség megy velük és marad utánuk. De amelyeknek ez a gyilkos természete megmutalikozik otthon, saját országukban is, hol egyre forradalomban kell börtört vásárra vinnie a népek, hogy valamiképp emberi sorba juthasson s a végén hiába megy forradalomba, mert csak visszavetik a baromi sorba.

Ettől a sorstól, ilyen élettől, ekkora veszedelemtől menti meg a magyar hazát a magyar katona s mind a testvér és szövetséges, ki vele harcol s kivel ő együtt harcol. S menti a hazával s a hazában saját magát és asszonyát és gyerekeit. Nem igaz, hogy csupa gyöngyvetel volna a katonaelet. Az az igaz, hogy tele van ugyan férfias szépségekkel és megnevesíti az emberiség, mint a katona érez s mi ki is jár bánásban a jó katonáinak. Hanem azért nem játék, nem is multság a katonaelet, hanem kemény, komoly, nehézjárású út. De megéri, megéri minden egyesnek, aki járja s becsülettel járja. Mert végső soron a maga útját járja rajta, a maga boldogulását, a maga életét.

Mikor ez a háború megindult, valamelyik angol ember kiszalajtozta a száján, hogy minden egyes német emberrel, aki elpusztul benne gyarapszik minden egyes angol embernek vagyona és keresete. Gorozat mondott a gonosz ellenség, de igazat mondott, — rablőháború az, ami bennünket körülvesz s minekünk helyt kell benne állrunk, hogy el ne szedhessék, amink megvan s ne úgy rendezzék életüket, hogy abból élnek, ha mi meghalunk s abból gazdagsznak, ha mi nycmorgunk. Ezt a gonosz szándékot törli meg, ettől a latarságtól védi meg magát s családját és cselédjét mind, aki magyar vagy osztrák, vagy német, vagy török ma királyért vagy császárjáért s hazájáért harcol, fárad, küzd, szenved, tördöki, vérzik és magát nem kiméli. A mi katonáink, mikor a király s a haza katonája: egyben a saját maga katonája is.

*) Ez a hangulatos cikk Strefleur Tábori Újságjában jelent meg. Budapesti székesfővárosi polgármesterének eme koszorúját, mellyel a mi katonáink vitézségét és hősségét ekesíti, büszkén mondhatják magukénak a magyar harcosok.

A harmadik hadikölcsön.

Irta: HANTOS ELEMÉR dr. orsz. képviselő a Pénzügyminiszter országos egységesítő igazgatója.

A monarchia pénzügyminisztere a napokban terjeszti be a hadviselés harmadik költségszámláját a monarchia lakossága elé. A számla ezuttal is, mint a két előző alkalommal, határozatlan összegről fog szólni: a nyújtandó

kölcsönösszegekről nagyságát nem a pénzügyminiszterek, hanem a monarchia népességének áldozatkészsége fogja megállapítani. Ezzel az áldozatkészséggel ma már mintegy csalhatatlan tényezővel számolhatunk, amely csak azokat lepte meg, akik a monarchia gazdasági erejét nem ismerték vagy lebecsülték.

Ellenségeink már a háború első heteiben számították, hogy a monarchia anyagi ereje mennyire futja és e számítások eredménye volt, hogy a monarchiának nincs annyi pénze, amennyivel a hónapokig huzdó háború költségeit fedezhesse. Lloyd George, a modern Montecuccoli, az utolsó milliárd hangoztatásával anyagi kimerültségünk lehetőségét is számításai közé sorozta. Novemberben 3.3 milliárd, júniusban több mint 3.7 milliárd korona jegyzés volt válasz erre a lekicsinylésre.

A hét milliárd korona úgy hangzik, mintha egy modern minthologia roppant számmal dobálódzó fantáziája gondolta volna ki, holott ezt a rengeteg pénzt a hadikölcsönökre valóban aláírták, jegyezték és be is fizették.

Az első osztrák hadikölcsönre 2135, a másodikra 2630, összesen 4266 millió koronát, az első magyar hadikölcsönre 1170, a másodikra 1120, összesen 2290 millió koronát jegyezték. Magyarország egymaga 2.3 milliárdot teremtett elő, ami annál inkább csodálatra méltó, mert hiszen az 1912. év végén az egész magyar államadósság csak 5.5 milliárd korona volt, amiből a Magyarországon elhelyezett címletek értéke nem tett ki többet 2.5 milliárdnál. A helyzet tehát az, hogy idehaza a két kölcsönből majdnem annyi címetet helyeztek el nyolc hónap alatt, mint amennyit a hazai pénzpiac egész államadósságunkból négy évtizeden keresztül felvenni képes volt.

Ez az eredmény rendkívül kecsgetető a harmadik hadikölcsön sikerére, különösen akkor, ha a jelenlegi harctéri és külpolitikai helyzetet összehasonlítjuk a korábbi kölcsönök körülményeivel.

Amikor 1914. novemberében a monarchia két államának pénzügyminiszterei első ízben folyamodtak hadikölcsön kibocsátásához, a háború alig volt több mint negyedéves és a szembenálló erők viszonya korántsem volt annyira áttekinthető, hogy a jövő fejleményei elé gondolatlanul nézhetünk volna. A körülmények, amelyek között a második hadikölcsön jegyzései megindultak, már jóval kedvezőbbek voltak. Az orosz előnyomulás a Kárpátokban hetekkel korábban megtört, német szövetségeseink a nyugati harctéren diadalmasan nyomultak előre, török szövetségünk pedig oly szívós ellentállást fejtett ki a Dardanelláknál, amely méltán bámulatba ejtette az egész világot. A monarchia gazdasági felkészültsége is kibontakozott teljes mivoltában. Az első hadikölcsön kibocsátása a monetáriumok tömkelegében ért bennünket, míg a második hadikölcsön időpontjában a monetáriumok célludatos és fokozatos feloldása megindult. A monarchia mindkét államának közzgazdasága berendezkedett a hadsereg és a polgári lakosság változott szükségleteire.

A harmadik hadikölcsön a javult harctéri és gazdasági viszonyok mellett, egy soha korábban nem tapasztalt pénzabőség korában ér bennünket. Pénz, amely rövid lejáratú és likvid befektetést keres, el sem helyezhető. Egyre nagyobb és nagyobb pénzügyi tömegek özönlenek a bankok pénztáráiba, anélkül, hogy ezek a felgyülemelő készleteket továbbítani tudnák, mobil anyag, főleg váltók hiányában. A nem hasznosítható pénzek a monarchia pénzügyintézinél már ezidőszent is meghaladják a milliárdot és állandó zavarban tartják a bankok vezetőit. A hadikölcsön tehát nagyon is jökor jön abból a szempontból, hogy tehermentesítse a pénzügyintézetek túlbő készleteit. Hiba volna azonban, ha ezuttal is, mint korábbi alkalmakkor, a bankok és a nagyfokú volnának a hadikölcsön jegyzésének legfőbb forrásai. Azoknak a milliárdoknak, amelyeket a hadvezetőség itt az országban elköltött, igen nagy része a gazdalközönség kezébe került, amely sem az első, sem a második alkalomkor nem vette ki a megfelelő részét a hadikölcsön jegyzéséből. Áll ez elsősorban az arisztokráciáról és általában a nagybirtokos társadalomról. Hogy földmivelő népünk is messze elkerülte az áldozat oltárát, nem annyira hazafias áldozatkészségnek, mint inkább gazdasági műveltségnek hiányában kereshető.

A pénzügyileg képzett elme nehezen tud azok gondolatvilágába beilleszkedni, akik olyan időben, amikor az állam a jegybank legnagyobb adósa, azt hiszik, hogy a bankjegyek értéküket jobban megőrizni tudják, mint az államcímletek. Hiszen, ha az államiárak nem jó, az állam által igénybevetett bankjegyek is szükségét szenvednek. Eppen a kölcsönjegyek minél nagyobb áldozatkészsége biztosítja, hogy az áldozat ne legyen áldozat. Ennek a tételnek megértése lesz a harmadik hadikölcsön sikerének kulcsa.

Tanítók a tüdővész-ellen.

(1000 korona jutalom 10 tanítónak.)

A tüdővész elleni védekezés szociális ismereteinek terjesztésében nagy szerepük van a tanítóknak. A József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület, ez a par excellence tüdővész elleni küzdő társadalmi és egészségügyi szervezet évről évre a magyar tanítósághoz fordult, hogy legyen segítségére a tüdővész elleni ismeretek terjesztésében. A tanítók az iskolájukban a jó levegőnek, tisztaságnak, rendsz. háztartásnak egészségügyi fontosságát már a multakban is hangsúlyozták, újabb azonban a tuberkulózis elleni védekezés országos szervezése folytán a tanítósok céltudatosabbak lettek és érintették a fertőzés és veszedelmének okostudományi kritériumait is. A zsenge növendékek előtt a tanítók a mindennapi élet szörnyű példáival bizonyították, hogy az egészséges életmód e'emi szabályainak be nem tartása minő szörnyű rombolásokat idéz elő a családokban. A tuberkulózis lakásbetektség Ezt igazolja a legalsóbb népesség körében pusztító és nemzedékről-nemzedékre valóságos öröklődő fertőző esetek. A megismerésnek, a kórokozás és megállításának pedagógiai felhasználása alkalmas arra, hogy a növendékek révén az alsóbb népesség körében áldásosan terjessze az egészségügyi ismereteket.

A magyar tanítóság helyesen ismerte fel a maga feladatát e' téren s a József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület évről évre konstátálhatta, hogy a tanítóság munkája milyen jelentékenyen segíti előre humanitárius és ismeretterjesztő tevékenységét. Ez indította az egyesületet arra, hogy legújabbak egy *egészségügyi tiiparancsoalatot* is közforgalomba hozott, amelyet sok ezerszámban szétküldött az iskolák vezetőinek. Ez egészségügyi tiiparancsoalat a következőképp hangzik: 1. Az egészséges a legnagyobb vagyon és boldogság. 2. Zsugori ember az, aki a napfényel takarékoskodik. A napfény az egészség legjobb megőrzője. 3. Egészségre vigyázz s ezzel vigyázzol embertársaidéa is. 4. Gondosan örködjél lakásod tisztasága felett. Szennyben elszaporodnak a rovarok, különösen a legyek. Ezek pedig a legveszedelmesebb betegségek terjesztői. 5. Étekezés előtt mosd meg kezedet szappannal és vízzel, neboyy veszedelmes betegségek csiráit vidd a szádba. 6. Sohase köpj a földre, mert a köpeted árthat embertársaidnak. 7. Zsongító alkohol ártalmas az egészségre. A tiszta víz a legjobb ital. 8. Sokbe'egséget egészen láthatatlan kis lények (bacillusok) okoznak, amelyek ellen tisztasággal és fertőtlenítéssel védekezzél. 9. Érezd ember voltodat és légy magadra tiszta, mert a tisztatlanság állati tulajdonság. 10. Gyomrod meleg forralt étellel tápláld, a magas hő elpusztítja a betegségek csiráit.

Kétségtelen, hogy ez a rövid mondatokba komprimált egészségügyi tanácsadás megtalálja az utat a gyermek elmékehez és a gyermekekén az a szülőkhöz.

A József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület a tanítóság nemes munkáját méltányolni kívánta azzal, hogy az ország tanítói karából 10 olyan tanítót, aki a tüdővész elleni védekezés szociális ismereteinek terjesztése körül a legtöbb eredményt produkálta, 1000—1000 korona jutalomban, vagyis összesen 1000 korona jutalomban részesített. Az egyesület mérlegelte a hozzá betervezett jelentéseket s ezek alapján a következő tanítóknak ítélte oda 100—100 koronás jutalmait: Bagoly Béla g. tanító (Barátos) Fischer Lipót ig. tanító (Lipótszentmiklós) Fülöp Gyula tanító (Nagyrákos) Horn József isk. igazgató (Poprád) Kiss Béla ig. tanító (Ujpest) özv. Konecsnyijánosné tanítónő (Szilágy-somolyó) Kovács Ida ovónő (Vésztő) Nergert Vilma tanítónő (Jászkarajenő) Lukács Dénes tanító (Alsógyertyán) Szutter Dániel ig. tanító (Papa). A magyar tanítóság nem szokott hozzá,

hogy a maga önfeláldozó, önzetlen, hazafias és szociális tevékenységét, akár a nyilvánosság, akár magánosan részéről valami méltánylásban részesítik. Eppen ezért különösen megemléstéreméltó a József Kir. Herceg Szanatorium Egyesületének ez a spontán elismerése, amely a maga anyagi értékén messze túlmenőleg, rendkívüli erkölcsi értékét jelent a tanítóság szempontjából. Hiszünk, hogy a magyar tanítóság a tuberkulózis elleni védekezés áldásos ismeretterjesztése terén további eredményes munkásságot fog kifejtteni.

Végső erőfeszítések.

Az entente, amely még ezelőtt néhány hónappal igen nagy hangon beszélt és amelynek sajtójában még igen gyakran ismétlődtek a Berlin és Bécs elfoglalására vonatkozó frázisok és jóslatok, most egész más hurokat pendít meg. Az a nagyszerűen megcsinált visszavonulás, amelyet az orosz hadsereg végzett, természetesen a szövetséges haderők nyomásának hatása alatt, igen súlyos következményekkel járt az entente többi államaira nézve. Az orosz sereget ugyan részben sikerült megmenteni e visszavonulással, de szinte ugylátszik a dolog, mintha ezzel szemben Anglia került volna kelepébe. Legalább erre mutatnak azok a kétségbeesett erőfeszítések, amelyeket az entente a Balkánon kénytelen léteérében kifejtjen.

Szinte sajnálja az ember Europa leghatalmasabb államait, Angliát és Franciaországot, amelyek eddig mindig fölyösen és vállveregéssel kezelték a kis Balkánállamokat, ha látja, hogy mo t miképpen könyörögnek Bulgáriának és Romániának, hogy ne hagyják az ententeot, Angliát és Franciaországot elveszni.

Hogy mi lesz a Balkánon kifejtett végső erőfeszítéseknek, a Balkánon most lefolyó hatalmas diplomáciai csatának végső eredménye, kinek fog kedvezni a Balkánállamok döntése, azt ma nem tudhatjuk, de valljuk meg, a mi számunkra nem is olyan nagyon fontos, mint az entente számára. Mert ha a mi számunkra is olyan fontos lenne, mint az ő számukra, akkor mi is nagyobb erővel és sulyal szólánánk bele a lent folyó tárgyalásba, mint ahogy tesszük.

Nekünk ma meg kell elégednünk, sőt örömmel kell tudomásul vennünk azt a változtatást, ami számunkra az jelenti, hogy eddig az angol alsóházban még csak halványan sejtetni sem volt szabad, hogy esetleg Anglia nem győz, ma pedig maga Anglia miniszterelnöke Asquith kimerte mondani az angol parlamentben, hogy a haza ellénsége az, aki optimista. Anglia győzni fog, ez biztos, mondta Asquith, csak éppen nem szabad számítani rá.

Mi pedig hidegen, bizonyos pesszimizmussal néztük az eseményeket, de a legutóbbi idők bennünket is optimistákká tettek. És nálunk nem akad sajtóorgánium, nem akad féltős államférfi, aki úgy akarná az ország néphangulatát befolyásolni, hogy eliltlja az optimistustól.

De igen, mi ma már lehetünk optimisták, mert ha a harcokban lefolyó események, amelyek számunkra nagy eredményt, vagy az ellenség eredménytelenségét jelentik, nem is adnánk elég okot arra, hogy optimisták legyünk (pedig ezt igazán nem mondhatjuk), akkor azok az események, amelyek a Balkánon lefolynak, azok az erőfeszítések, amelyeket kizárólag csak an entente diplomatai tesznek odalenn, az a harc, amelyet a zöld asztal mellett vívunk meg ellénségeinkkel, és amely harcot mi egyáltalán nem provokáltuk, azok is jogot, jogcímelt adnak arra, hogy valóban optimisták legyünk és ez optimusmusból merítsünk erőt a harc további folytatására, a küzdelem és kitartásra, egészen a végső győzelemig.

Tollhegyen.

A háború egész szótárral gazdagította mindennapos beszélgetéseink szókincsét. Kifejldés, felfejldés, beállítás, belövés, maszkirozott ütég, tempirozott lövedék . . . beleszövödnek diszkussziókba s oly szakudással beszélünk az előretolt állásokról, a bekerítő mozdulatokról, mintha *Nándenburg* generálissal végeztük volna a berlini katonai akadémiát, ahol az öreg *Moltke* beszélt a stratégiáról és *Poon* marsall nevelte a 70-es háború vitézeit.

Igazán nevétségessé válik a laikus, aki naiv hadtudományi kontárkodással ki akarja kalkulálni a jövőt. A műkedvelő kávéházi Konrádok szivleljék meg ezt a találó figyelmeztetést; „*Sutor, ne ultra crepidam!*”

„*Biztos forrásból!*” Hej, hogy bugyog ez a biztos forrás! A borbélyműhelyben, a kávéházban, a kapu alatt, a vasúti kupében, az utcán, szóval mindenütt biztos forrásból adják tovább az emberek a hadi híreket. Ez a két szó a közhitelesség pecsétje, a rémhírek táuasztópillére.

A borbély, aki őrmestert borotvál, a kereskedő, akinek sógorasszonya a kórházban a sebesültekkel beszél, az autótulajdonos, kinek sófförje hazakerült a harctérről, az ügyvéd, kinek dolga volt a miniszteriumban . . . valamennyien biztos forrásból tudják, amit mondanak. Hiába vonjuk kétségbe az új híreket, egyszerre csak azt vesszük észre, hogy magunk is így kezdjük beszélgéstét: „*Biztos forrásból tudom . . .*”

Egy évnél hosszabb idő óta csattognak a fegyverek. Ez idő alatt a városi tanács katonai ügyosztálya emberfeletti munkát végzett. Nemcsak nappal dolgoznak ott jelentékeny óratöbblettel, de a mozgósítás ideje alatt éjjel is folyt a lázas munka. *Forster Béza*, a városi tanács katonai ügyosztályának vezetője, valamint páratlan szorgalmú és elsőrendű kig. kvalitású helyettese: *Szántó Aladár dr.* városi aljegyző, tb. tanácsnok, a nehéz napokban elismerésre méltó módon állottak meg helyüktél. Csendes, zajtalan munkával a leghazafiasabb gondossággal és körültekintéssel járnak el a katonai titkok, a bonyolult kérdések és általában az adminisztrációs ügyek gyors és helyes megoldása körül. *Munkájuk kitüntető elismerésre méltó.*

Kronikás.

Üzletátvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy a kitünő hírnévem örvendő ujjvideki

Moskovits-fiók-cipőüzletet átvettem és saját szaktudásom kezelésében továbbvezetem.

Kérem a nagyérdemű közönséget tüntessen ki b. bizalmával engem is, kinek szintén az leend a törekvése, hogy ezen Ujjvidéken hézagpótló, tisztességes elviken alapuló cipőüzletnek eddigi jó hírnevét még emeljem. — Elveink továbbra is: **Jót és jutányos áron!**

Ujjvidék Kossuth Lajos-utca 32. szám.

Teljes tisztelettel
Mayer Henrik
üzletvezető

3—3.

HIREK.

Mai számunkban eléggé kifejtjük, hogy mi mindent tanuljunk a németektől. Szándékosan válogattuk össze e számra való cikkeket. Tartalmas lapot adunk, hogy közönségünk lássa, hol a hiba. Irhattunk volna még arról is, hogy Németországban az árdragító elveszti üzletét és polgári becsületét. Majd erről is lesz szó!

Egészségügyi jelentés a szept. 13—19-ig terjedő hétről. Bejelentetek e héten 2 vörhenyt, 3 diphtheriát, 2 kanyarot és 9 tughusesetet.

Hirdetmény. Ezenel közhírít tesztem, hogy a hadtápfőparancsnokság az utakon való közlekedésre nézve következőleg rendelkezett: Ugy Magyarországon, mint Ausztria területén a cs. és kir. katonai igazgatás alatt álló területen elvileg balra kell hajtani; (menetelni) balra kitérni és jobbra elkerülni. A más területeken való együtt működésnél a parancsnokság olykép határoz, hogy a német kötelékben (hadi vagy hadseregcsoport) álló osztrák és magyar alakulatok jobbra, az osztrák és magyar kötelékben (hadi vagy hadseregcsoport) lévő német alakulatok pedig balra hajtanak (menetelnek). Payerle főkapitány.

Hirdetmény. Közhírré teszem, miszerint a katonai hatóság kimondotta, hogy minden egyes esetben midőn a hadserg körzetében távra vagy távbeszélő-huzal megrongáltatik, a tettes tekintet nélkül a büntetőtörvényi felelősségre, 1000 (egyezer) korona pénzbírsággal fog sújtani. Ha pedig a tettes kipuhatolható nem lenne, a város fog esetről esetre 20000 (huszezer) koronára terjedhető pénzbírsággal büntetni. A fentiek folytán figyelemmel a mezőgazdasági gépek tulajdonosait, hogy ezek szállításánál a legnagyobb óvatossággal járjanak el. Ezen rendelkezés szeptember 24-én lép életbe. Payerle rfőkapitány.

Hirdetmény. A petrovaradini várparancsnokság 420.21/9 915. számú rendelete alapján a vár és körzetében levő korcsmárosok értesítetek hogy katonai személyeknek a must kiszolgáltatása tilos. Payerle rfőkapitány.

A helybéli áll. polg. leányiskola igazgatósága ezennel közhírré teszi, hogy a tanítást a befélt rkat. el. fiúiskola emeleti tantermeiben közbejött akadályok miatt csak okt. 1-én kezdheti meg. Az esetleges változás ugyanezen helyen fogja az érdekelteket tudatni.

Árverés. Ujvidék Máv. állomáson a kézbesíthetlenné vált küldemények elárvazése f. hó 27-én lesz.

Gazdátlan jószág. A folyó hó folyamán Ujvidék város területén 3 drb. ökrös és 1 drb. ténen találatot gazdátlanul. Felhivatnak igazolt tulajdonosáik, hogy azok átvétele végett ezen rendőrkapitányságnál mielőbb jelentkezzenek, mert különben nyilvános árverésen fognak eladatni folyó évi október hó 3-án délelőtt 9 órákor a városi gazdasági major udvarán. Payerle rfőkapitány.

Színházi hírek. „Lyon Lea” Bródi Sándor, a jelenkor legremekebb, a legszebb, s legbájosabb regényes színjátéka került péntek, szombat bemutatásra. A fővárosi lapok kritikái egyhangulag kijelentették, hogy ilyen háltartalan, remek irodalmi kincs évtizedek óta nem született színirodalmunk világában. Szintársulatunk minden egyes tagja kiváló parádés szerepnek jutott s nagy ambícióval készült az előadásra. A vezető szereplők Gózon, Csige Böske, Kovács, Zsigmond Margit, Borbély Sándor, Papp István, Baranyi és K. Szűcs Irén.

Sorsolási nyeresemény. A helybéli vöröskereszt választmányának ajándékozta az „Militarizongorád” mult vasárnap d. e. sorsolták ki a városháza kistermében. *Czarda Ernőné*, honvéd százados nejje, volt a szerencsés nyerő a kihúzott 268-ik sorsszámmal.

Sulyos testi sértés büntette miatt 14 napi fogházra ítélte a kir. tszék Schwindt Frigyes kölpényi kovácsmestert, mert Petrőcön 1915 május 28-án Boldoczki György testét egy tégladarabbal akként bántalmazta, hogy 20 napon túl gyógyuló testi sértést szenvedett.

Hatóság elleni erőszak büntette miatt itélkezett az ujvidéki kir. tszék Veszelinov Pál kátyi lakos és nejje Veszelinov Pálné ügyében, mert a község határában 1915 április 8-án a tilosban legelésző birkákat Csányi István és Rapcsó János községi mezőőrök be akarták hajtani és Veszelinov Pál vasváltával, nejje pedig bottal a mezőőrök útját állták és a birkák behajtását megakadályozták. Veszelinov Pált 200 kor. fő és 20 kor. mellék Veszelinov Pálnét 40 kor. fő és 10 kor. mellék büntetésre ítélte.

Tanítók mint altisztek. Azok a tanítók, akik annak idején póttartalékosként szolgáltak és ez okból tartalékos tiszti kiképzést nem nyertek, amennyiben az altiszti álláshoz kötött általános követelményeknek megfelelnek, elsősorban képzendők ki az altiszti kar sarjadékaik. A póttesteket utastította a hadvezetőség, hogy különösen azokat a tanítókat, akik már az ellenség előtt állottak, vegyék kiképzés alá és nevezék ki altisztekké, ha altiszti szükséglet áll be.

A m. kir. honvédelmi miniszter f. évi szeptember hó 13-án kelt 13000/eln. 18.1915. a cs. és kir. hadügyminiszter ur folyó évi szeptember hó 2-ről kelt 86600/rsz. Abt. 10/sz. alatti rendeletével az előbbi szabadságokhoz hasonlóan a legénység számára még ez év folyamán teljesítendő alábbi mezőgazdasági munkák teljesítésére engedélyez 14 napi szabadságot. 1. őszi szántásra és vetésre talajelőkészítésre a tavaszi vetésekhez: 2. Kukorica, burgonya,

cukkorrepa és dohányszedésre, szüretre: 3. len- és kenderkikészítésre. Ugyanennyi időre terjedőleg munkáscsoportok is fognak községeknél és birtokosoknak rendelkezésre bocsájtani. Intézkedés történt már arra nézve, hogy a szabadságolások egyidejűleg megkereshetők legyenek. Félreértések kikerülése végett közöltek, hogy csak a harctér mögött állomásozó póttesteknél, intézeteknél és különböző alakulatoknál szolgáló legénység fog a katonai kiképzéshez és a menetzászlójak készíntelbe helyezéséhez fűződő hadműveleti érdekek figyelembevételével szabadságotlani, továbbá intézkedés történt aziránt is, hogy a nélkülözhető legénység, különösen a hadiszolgálatáról szóló törvény alapján személyes szolgálat teljesítésére igénybe vett és nélkülözhető egének lehetőleg teljes számban szabadságoltassanak, a szabadságolásokra nézve határozatnak megállapítottát, Horváth-Szavonországekban és Magyarország déli részében, Zupanje, Vinkovci, Vukovár, vonala, a Duna Titelig. Fehértemplom-Lugos, a Marosmente Dévág, Magyarország délkeleti részében: Déva, Nagyszében, Fogaras, Brassó, Kovászna, Csikszereza, Gyergyószentmiklós, Beszterce, Máramarossziget. Lika-Krbava megye területére szabadságok engedélyeztetni fognak. A szabadságot a legénység kihallgatáson (rappon) személyesen tartozik kérni, lehet minden írásbeliség és községi bizonyítvány felmutatása nélkül, épen ezért a kérvények beadása mellőzendő.

Profuma Béla, polgármester.
Ingtalanok birtokváltozása. Molnár Tosó eladja feleségének Lyubicsics Daniczának a Dugovics-utca 10. számú ház és belleleknek a felerészét 4000 korona értékben.

özv. Dr. Hauschka Mártonné szül. Haumann Paula eladja Szalay Józsefné szül. Trischler Paulának a Futaki-ut melletti ház és 718□ ölnyi külterületet 35000 korona vételárban.

Jakovovics István eladja Laki József és nejje szül. Anderlik Mariskának a Magyar és Telecski-utca 7. szám alatt levő házakat és beltelket 30.600 korona vételárban.

Petrovics Szvetiszlávne szül. Hardi Julia eladta Veszelinov Dusánnak a Peres-utcaban lévő 40 számú ház és beltelket 4250 korona vételárban.

Lechl Vilmos és nejje szül. Schade Margit eladta Petrovics Szvetiszlávne szül. Hardi Julának a Dugovics-utca 16 szám alatt levő ház és beltelket 6000 korona vételárban.

Borsos István és nejje szül. Szél Erzsébet eladták, Lechl Vilmos és nejje szül. Schade Margitnak a Battányi-utcaban lévő 4 számú ház és beltelket 23.200 korona vételárban.

Rokkantak — özevgyek. Csak salamoni ítélet tudná eldönteni ki szolgál rá jobban legfájdalmasabb résztvevőnkre? A letört dalia, vagy a tölgyfát repkényomóra körülölet, annak életnedvéből táplálkozó eltartott feleség, aki mellől kidőlt a tápláló tölgy? De nemcsak nem lehet, nem is szabad különbséget tenni közöttük; teljesen egyenlő mértékben vagyunk felelősek mindkettőjük megcsontított életörmeért, hiányos munkaképességéért, teljes egyenlőségnek megörvidüléséért. E kérdés gyakorlati megoldása felé vezető utat mutatja „A NŐ” című feminista folyóirat szeptemberi számának meleghangú vezércikke. Megemlékeznek e lapban arról a nagyarányú békeakcióról, amelyet az entente és a semleges országok asszonyai indítottak hazájukban. Kedves, humoros, de minden részletben találó és őszinte az a cikk, amelyet *Charlotte Perkins-Sillman* írt a *női kalapról*, bizonyára nagyon sok gondolkodó asszony és férfi saját véleményének kifejezésre juttatását látja majd a szemlemes értekezésben. A cikk között lapozva, az olvasó szemébe tűnik arról a nagyarányú akcióról szóló beszámolás, amelyet a Feministák Egyesületének munkaközvetítő irodája fejtett ki a lefolyt évben. A közlemény szerint 14698 esetben juttatott az egyesület álláshoz, illetve keresethez nőket. Számos érdekes külföldi és hazai hír, cikkeik és glosszák teszik változatossá a magas színvonalon álló egyetlen magyar nőmozgalmi lapot: „A NŐ”. A lap kiadóhivatala (Budapest, V. Mária Valéria-utca 15.) készséggel küld mutatványszámot. A lap előfizetési ára: egész évre 5 korona, félévre: 2-50 korona.

Dr. Bányai emléke. A magyar újságírás emléket készült állítani harctéri első nagy halottjának, dr. *Bányai Elemérnek*, aki mint katona

hősiességével, mint ember, lelkének jóságával, mint író gondolatának és nyelvművészetének sajátosságával vált ki sorainkból. A kárpáti harcokban elkövetkezett hősi halála kiragadta őt a *Zuboly* álnév leple alól, amely alá író munkáját nagyszerűen rejtette. És egyszerre ráirányította a figyelmet azokra az értékekre amelyek két évtizedes pályafutása alatt rejtett al napilapokban, a folyóiratokban. A magyar újságírás érzi kötelességét, hogy az ilyen értékeket veszni ne hagyja.

Az időszaki irodalom mindennapos áradatát igazi tehetségeink évtizedek óta szellemi kincsekkel szórják tele, amelyeknek legnagyobb része pillanatnyi hatás után elvész az áradatban. Pedig mennyi eredeti gondolat, mennyi szép és tüdős eszme, az írás és a magyar nyelv művészetének dokumentuma kallódik így elszerte szörva, holott egybegyűjtve új kincsét jelentené szellemi életünknek. Jó mindnyájunk közül első sorban *Bányai-Zuboly* volt az, akin megbizonyult ennek az igazságra.

Az ő hősi halála érlette tudatossá azt a mindnyájunkban régóta lappangó gondolatot; hogy a magyar újságírásnak saját magával, valamint a magyar szellemi élet egyetemével szemben is kötelessége megörökíteni az eleddig feledésre kárhoztatott ilyen értékeket.

Az ő emlékeztetere teljesítjük tehát először ezt a kötelességünket.

Emléket állítunk neki a saját szellemének kincseiből: összegyűjtjük legszebb, legértékesebb irodalmi munkáit.

Karddal és tollal szolgálta hazáját és kultúrát. Kardjának emléket megbecsüljük azzal, hogy teleteit hazahozatjuk. Tollát, melyet a háború örök mozdulatianságra kárhoztatott, hosszú emlékvé akarjuk avatni írásműveinek gyűjteményével. Végül az embert, a jó és igaz embert, örökítjük meg azzal, hogy összegyűjtött írásainak jövedelméből az újságírók árvi számára teremünk alapot. Ehhez kérjük a művelt magyar társadalom érdeklődő támogatását.

A könyv, melyet megszerkesztésével dr. *Mikeš Cajost* biztuk meg, karácsony táján jelenik meg, dr. *Kunfi Zsigmondnak* Zubolyról szóló bevezető tanulmányával, *Ady Endre Rudya Gyula*, dr. *Lukács Kugó*, *Révész Béla*, *Schöpf Ján Aladár*, *Szász Józán* és *Szép Ernő* Zubolyról írt megemlékezésével, diszes kiadásban *Pólya Tibor* eredeti arcképvázlatával, számos illusztrációval. Előfizetési ára 5 korona. Jövedelmét elhunyt hősnök síremlékére s a magyar újságírók *Zuboly-alapjára* fordítjuk, amely célra minden fellűfizetést is köszönettel nyugtázunk a nyilvánosság előtt.

Előfizetéseket elfogad a Budapesti Újságírók Egyesülete (Budapest, VI Nagymező-utca 36. sz.), mely azokat a Zubvly-Emlék-alap postataknékpénztári csekkszámlán fogja elhelyezni.

A gazdasági háború. A most folyó háborúról a nemzetgazdászok minden kétségen felül megállapították, hogy tisztán gazdasági háború. Az egyes nemzetek ipara és községazdasága küzd egymással és az ipar marad győztes, amelynek nemzete a küzdőtéren fog diadalt aratni. Mi már nagyon közel állunk a végleges diadalhoz, de hogy iparunk is olyan győzelmet arasson, mint hadseregünk, kell, hogy benn az országban mi magunk vígyúkj diadalra a magyar ipart. Ezért ha diadalainkra poharat emelünk, e pohárban magyar termék, Palugyay-féle pezsgő gyöngyözzék. A Palugyay I. és Fiai pozsonyi gyára rendkívül finom minőségű, minden tekintetben kiváló pezsgőt hozott forgalomba, amely izleteségben is felveszi a versenyt a külföldi gyártmányokkal. Ha mulatunk, ha diadalainknak örvendünk, gondoljunk akkor is a magyar iparra.

A „Darwin” Fülöp Zsigmond dr. népszerű természettudományi folyóiratának szeptember 15-i száma nagyon érdekes és változatos tartalommal jelent meg, melyből kiemeljük a következőket: A szerk. nekrológia Ehrlich Párol. Jankó Elemér: Az Atlanti óceán. Dr. Dénes Ferenc: A szentjánosbogár világlátása. Cserny Dezső: A petróleum feltékezése. Gáspár Lajos: D. Az élvezeti zerek keltatása, Benke Albert: A nap sugárzása mint erőforrás. stb. — A kitűnő folyóirat előfizetési ára fél évre 5 K Mutatványszámot küld a kiadóhivatal, Budapest, Andrassy-ut 60.

A rovarcspékek fájdalomsgát az okozza, hogy csipésk a rovar mérget cserz be a bőre. Nagyon gyakori csipések immunitást

idézhetnek elő, mint azt pl. méhészeknél látjuk. Legáltalában a méhek és darazsak csipései. Ha méh csip meg bennünket, legokosabb a fulánkot finom csipessel mindjárt kivenni s a csipés helyét szalmiakszesszel vagy szappannal bekenni, de nagyon jól a nyállal megnedvesített cukor is. Ez utóbbi szer különösen jó a szúnyogcsipék ellen. Csak a növény szúnyog csip, (mert a himnek a szűrőszervei nincsenek is kifejlődve) s csipéskor a fulánkjával egy kevés maró nyálat ereszt be a sebbe, ami arra való, hogy a kiszivadó vér gyors megelváradását megakadályozza. A szúnyogcsipés ellen való megelőző védekezés abban áll, hogy a csipésnek kitett testrészeinket facceltet vagy perubalzsammal gyakrabban bedörzsöljük. A nyári lakásokból a szúnyogokat távolíthatjuk avval, ha a szobákban cserépekre ültetve tartjuk a onyxum viride nevű ajakos virágú növényt, mert ennek illatától a szúnyogok menekülnek. Legjobb a rovarcsipés helyét egyáltalán nem érinteni, legfőképpen benyálazni. Nyálunkkal megnedvesített cukortól a viszketés hamar elmarad. De jók a menthol, thimol vagy a levendulaolaj 5%-os oldatai is. Közönségesen hig szalmiakszesszt vagy nátronlugot alkalmaznak, mert a rovarok maró folyadéká savi hatású s a savakat e lugok közömbösítik. A bolhák a szúnyogoknál sokkal válogatosabbak; egyes személyeket állandóan elkerülnek s ha mégis rájuk tévednek, ugyancsak menekülnek. Mások meg valóságos „bolhaharítók“, akik közelében az ember soha nincs biztonságban. Egyesek nagyon érzékenyek a bolhacsipés iránt, napokig tartó és erősen viszkető vörös daganatokat kapnak. Ilyen embereknek egyetlen bolha az egész éjjeli nyugalmát elveheti. Megfigyelték, hogy akik állandóan bolhákkal fertőzött helyeken, pl. tömeglakásokban laktak, azok idővel elvesztik a bolhacsipés iránti érzékenységüket vagyis immunitás lesznek. A bolhák távolítására legjobb a rovarpor alkoholos oldata vagy a ruháknak perubalzsam alkoholos oldatával való befecskendezése. A viszketés eltüntetésére itt is legjobb a kukor. A tetvek és poloskák elleni biztos védekezési módszert eddig nem ismerünk, most keresik ezeket a foglytáborokban dolgozó orvosok.

Az őszi vetés.

Mivel pótoljuk a rézgálicot?

A háboru első éve bebizonyította, hogy a nemzetek sorsa nemcsak a harcsteren dől el, hanem gazdasági téren is. Erős megalapozott gazdasági tevékenység teszi lehetővé, hogy szereink diadalmasan haladjanak előre ellenségeink földjén. És ha ezt meggondoljuk, rá fogunk jönni, hogy belépve a második háborus esztendőbe, még fokozottabb gondot kell fordítanunk a termés előkészítésére. Ennek az előkészítő munkának egyik legfontosabb része az őszi vetés, amelynek ideje elérkezett. A vetőmagcsávázás kérdésének megoldása biztosítja a jövő évi termés eredményét. A csávázásnak azonban egy nagy akadályja van: nincsen rézgálicunk. A jó csávázásnak az a célja, hogy minden olyan káros élősdit már gyökerében elpusztítson, amelyek később a vetőmagfélélt pusztítanák, megtámadnák. A gondos vetőmagpácolásnak éppen az idén különösen azért van nagy jelentősége, mert a buza éppen a mi legkiválóbb buzatermő vidékünkön volt az idén meglehetősen üszkös. Rézgálicunk azonban, amelyet a csávázáshoz használni szoktak, részben nincs, részben, ahol van, igen magas árat kívánnak érte. A rézgálicot tehát pótolni kell valamivel és erre igen alkalmas egy most forgalomba kerülő, kipróbált új csávázószer: az „ANTISPORA-VITA.“

Ugy a külföldi legtekintélyesebb, mint a hazai laboratórium és gyakorlati kísérletek valóságos tökéletesnek mondható csávázószerként nyilatkoznak az „ANTISPORA-VITA“-ról

A kísérletek két irányban folytak:

1) Az „ANTISPORA VITA“ befolyása a vetőmag csírázóképességére,
2) a spóraölő és penészgomba pusztító hatására.

Kísérletek folytak búzával, árpával és boza-úszóggal (Tilletia Triticiti), kukorrépával, takarmányrépával, tengerivel stb.

A kísérletek eredménye röviden összefoglalva az, hogy az „ANTISPORA VITA“ 3 %-os oldata épügy öli az összes spórákat, mint a

rézgálicokat, de míg az utóbbi a csírázóképességet gyakran kedvezőtlenül befolyásolja, az „ANTISPORA VITA“ azt előmozdítja. Így például az árpa hatszor gyorsabban csírázott, ha „ANTISPORA VITA“-val csáváztuk, mert az utóbbinak 3 %-os oldatával csávázott árpa 24 óra alatt 64 %-os eredményt mutatott, a destillált vízel csávázott 12 %, a rézgáliccal 8 %, mely különbözőkét részben csak a 14-ik napon egyenlítődket ki. Az „ANTIRPORA VITA“ katalitikus hatása a növény organizmusára az „ANTISPORA VITA“ rádioaktivitásában leli magyarázatát, mely eredményt STOKLASA tanár minden kísérlete alkalmával elért.

Az „ANTISPORA VITA“-t SCHWARZ és TAUBER nagykanizsai cég hozza forgalomba és árat a rézgálic elérhetetlenül magas árával szemben 140— koronában állapította meg.

Bizonyosak vagyunk benne, hogy ezt a szert a gazdák fel fogják használni és a jövő évi termés biztosításáról méltóképpen és megfelelően fognak gondoskodni.

HIRDETÉSEK.

Nyiltér.*

Köszönetnyilvánítás.

Feljezhetetlen, boldogult jó anyánk

özv. Blam. Ignácné

elhalálása és temetése alkalmával megnyilvánult részvételért ez uton is köszönetet mond a gyászoló

Blamcsalád.

*E rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség

„TIVOLI“ sétatéri mozgó

De Profundis

szociális dráma 6 felvonásban.

„APOLLO“ MOZI ! ! ! !

Az államügyész

társadalmi dráma 3 felvonásban.

Harmadik hadnagy

a feleségem vigjáték 3 felv.

Ronitsi

Tempel

forrás. Szénasavas, diétetikus, üdítő szertől áll. — Elősegíti az emésztést és anyagcserét.

Styria

Legtöbbet gyógyforrás. — Indikáció: idült gyomorhurtnál, székrekedésnél, Bright-fo vesebajnál, lépdegánánál, májbajoknál, sárgaságnál, anyagcsere betegségeknél, a legutolsó krutós bántalmánál.

Donati

a maga nemében a legzárda-gabb tartalmú gyógyforrás leg-erősebb hatással. Főképpen indikáció: idült bélhurtnál, obstipitónál, epokónél, elhízásnál, hajlamnál, cisztás és cukor-betegségnek.

Legdusabb, természetes magnézium-glauber-sóforrások.

Főraktár Magyarországon részére: Hoffmann József, Budapest V., Bathory-utca 6.

Pénzbeszedőnőket
keres helybeli elsőrangú cég: ajálkózók jó és biztos jövedelmet érhetnek el. Csak kifogástalan előéletűek küldjék be ajánlataikat e lap kiadójába „Pénzbeszedő“ jelígre. 2—3

Eladó házak.

Zrinyi Ilona-utcában a 63. számú és a Kenyér-utcában a 29. számú ház szabad kézből eladó.

Közelebbi a Kenyér-utca 29. számú házban megtudható.

Tiszta valódi szinméz

kilogramja K 2-20

Tojásos tarhonya

kilogramja K 1-60

kapható BOKOR ARNOLD

1—3 terménykereskedőnél

Ujvidék, II. Rákóczy Ferenc ut 43.

UJVIDÉKI VÁROSI JODOSGYÓGYFÜRDŐ

alcalicus jodosgyógyforrás.

Modernül épült fürdőépületben jód, fangóiszap, mór, halleini sós és tengeri sósfürdők, szénasavas fürdők. Külön férfi és női osztállyal felszerelt hidegvízgyógyintézet

Villamos gyögmódok

Modernül berendezett gőzfürdő és kádfürdők. Csusz, köszvény, ischiász, idegbetegségek, mindenféle női bajok, gümös csontbajok, vérhaj ellen. A fürdő télen fűthető szobákkal és folyósókkal van ellátva. — Modern vendégszobák és étterem

!! Téli kurára kiválóan alkalmas!

Allandó fürdőorvos; dr. Vilt Vilmos

Kimerítő tájékoztatót küld az igazgatóság.

Egész éven át nyitva.

Ház eladás.

Ujvidék élelnekfoglalmu helyén, nagy

házhellyel, mely két utcába nyílik.

4144 K. évi házbért hoz, eladó.

Ára 46 ezer korona. — Köz-

lebbi e lap kiadóhivatalában. 5—5.

A VILÁGHÁBORU

minden mozzanatáról

a leggyorsabban, a legpontosabban, a legkimerítőbben térkép magyarázatokkal

AZ UJSÁG

politikai napilap

értesíti az olvasót. 3—5

Előfizetési árak:

1 hónapra . . . . . K 2-80

1/2 évre . . . . . „ 8.—

1/3 évre . . . . . „ 16.—

egész évre . . . . . „ 32.—

Megrendelő cím: AZ UJSÁG kiadóhivatala,

Budapest, Rákóczi-ut 54. szám

ÉRTESETÉS!

Ezennel értesítjük a n. é. közönséget, miszerint a 34.-ik m. kir. Szab. osztálysorsjáték felfüggesztett huzásai a Magy. kir. Pénzügyministerium rendelete alapján folytatódnak és az 5.-ik osztály huzásai

f. évi október hó 7-én és 8-án fognak megtartatni.

Kérjük a m. t. sorsjegyvásárlóinkat, sziveskedjenek a netán időközben történt lakásváltozásról bennünket mielőbb értesíteni, hogy a sorsjegyeket a helyes címre küldhessük.

Vig és Katona bankház, Ujvidék, Kossuth Lajos utca 46—48.

Az osztálysorsjáték ujvidéki főelárusító.

Sorsjegyeket az 5.-ik osztályhoz ajánlunk vételre:

Egész sorsjegy ára	K 136—
Fél " "	" 68—
Negyed " "	" 34—
Nyolcad " "	" 17—

Szivtelen!

az, aki a harctéren küzdő hozzátartozójának nem küld azonnal

„SPIRITOL“

„Spiritol“ a katoná kályhájá!

„Spiritol“ a harctéren nélkülözhetetlen!

Darabonként és tábori csomagolásban kapható. Gyógyszertárakban, drogériában, áruházakban, sport-, katonai és egyenruházati üzletekben és minden jobb szakbavágó üzletben. Hamisítványoktól őrizkedjen! Ügyeljen a „Spiritol“ szóra!

Spiritolfabrik

WIEN,

I. Glückgasse Nr. 2.

ÉRTESETÉS!

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a Moskovits-féle cipőüzletből kiléptem és Kossuth Lajos-utca 11. szám

„TULIPÁN“

cég alatt e hóban önállósítom magamat. — A „DEL-KA“ féle világhírű cipők raktárát rendeztem be, melyből állandóan nagy és a legszebb, legjobb választékot tartom, férfi-, női- és gyermekcipőkből. Múltotzassék nagybecsű bizalmával engem továbbra is kintüntetni, ki szakismeretem és törekvésem által erre magamat érdemessé teszem.

POLLÁK MÓR.

Nem kell többé kékkő

**AGRUS
BUZAPACZ**

**A VETŐMAG
CSÁVÁZÁSÁRA**

űszög és gombacsíra ellen.

Olcsó ár kényelmes kezelés és a csiraképeségének lényeges emelése. 5—10
100 kiló maghoz 20 deka Agrus ára 40 fillér
200 kiló maghoz 40 deka Agrus ára 30 fillér.

Mezőgazdasági vegyi laboratorium

DETSINYI FRIGYES

Budapest, V., Vilmos császár-ut 6. sz.
Mindenütt kapható.

Szabadalmazott és törvényesen védett

**vetőmag-
csávázószer
„ANTISPORA-VITA“**

7—10

Hazai és külföldi szaktekintélyek megállapították, hogy az Antispora-Vita az összes vetőmagfélék, de elsősorban az űszög által hazánkban állandóan fenyegetett búzáknak csávázására a legmegfelelőbb és így a mezőgazdaságban nélkülözhetetlen.

Kilója 1 korona 40 fillér.

Részletes ismertetővel és használati utasítással szolgálnak a vezérelárusítók:

SCHWARZ ÉS TAUBER

nagykereskedők,

NAGYKANIZSA.

Háborubiztosítás!

Az Első Osztr. Biztosító Társaság Betörés Ellen
BUDAPEST, V., Hold-utca 6. szám

BIZTOSIT az ellenséges légijárművekből ledobott bombák által okozott mindennemű károk ellen

kedvező feltételek és olcsó díjak mellett. Biztosíthatók: házak, villák, lakásberendezések, árukészletek, iparüzemek stb. Kérdezősködések közvetlenül a társasághoz a fenti címre intézendők.

Nagyon fontos a határterületek lakóinak.

3—3.